

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Лебедка Сергія Андрійовича

«Механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

**Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами,
планами і темами дослідження**

У сучасних умовах господарювання під впливом інтеграційних та глобалізаційних процесів транспортна галузь набуває все більшого значення для розвитку економіки країн та регіонів. Транспортні підприємства є невід'ємною частиною виробничо-господарського процесу, оскільки забезпечують надходження сировини і матеріалів, необхідних для виробництва, доставку готової продукції та товарів до споживачів, надають послуги з транспортного обслуговування пасажирів. Від стабільності, економічної стійкості транспортних підприємств залежить якість, надійність та безпечність послуг, які вони надають. Тому обрана тема дисертації є актуальною та має практичне значення для вітчизняних транспортних підприємств, зважаючи на те, в яких умовах нестабільності, недостатнього фінансування, ризиків, високої конкуренції вони працюють.

Тема дослідження та пропозиції автора мають новаторський характер у вирішенні зазначених у дисертаційній роботі проблем й представляють науковий і практичний інтерес. Як об'єкт дослідження обґрунтовано процес та інструментарій забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств. Предметом дослідження є теоретичні, методичні й практичні аспекти формування і розвитку механізму забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств для підвищення ефективності їхньої діяльності.

Дисертаційна робота виконана у відповідності до планів науково-дослідних робіт Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного Міністерства освіти і науки України та Державного університету інфраструктури та технологій Міністерства освіти і науки України в межах проведення науково-дослідної роботи на тему «Розробка методичного

забезпечення формування та оцінки соціальної й економічної ефективності функціонування транспортно-логістичних кластерів» (2016-2017 рр., номер державної реєстрації 0116U002514), у якій автором особисто запропоновано методичні підходи щодо забезпечення економічної безпеки підприємств при формуванні транспортно-логістичного кластера.

Ступінь обґрунтованості та достовірності сформульованих в дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій

Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності, наведені автором висновки та пропозиції науково обґрунтовані. Автором розглянуто широке коло питань, що стосуються основних теоретичних та практичних положень забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств. Наведені розробки спираються на критичний аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених й практиків з питань узагальнення теоретичних аспектів і методичних підходів до управління економічною безпекою транспортних підприємств. При визначенні кола загроз та впливу зовнішніх і внутрішніх чинників забезпечення економічної безпеки підприємств транспортної галузі повною мірою використано нормативно-правову базу України, дані Державної служби статистики України, Міністерства інфраструктури України, Державної служби України з безпеки на транспорті. Проаналізовано інформацію фінансової та внутрішньої звітності транспортних підприємств для розробки механізму забезпечення їх економічної безпеки, а також для обґрунтування цільового рівня та системи оцінювання економічної безпеки транспортних підприємств.

Основні положення дисертації висвітлено в 19 публікаціях автора, серед яких: 7 наукових статей у фахових виданнях, 5 з яких внесені до наукометричних баз даних, одна стаття в інших виданнях та 11 публікацій за результатами участі у науково-практичних конференціях, у тому числі, міжнародних.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертації, автореферату, наукових праць, опублікованих автором, дозволяє виділити наступні результати, що мають наукову новизну:

– розвинуто сучасні теоретичні підходи до визначення змісту понять економічної безпеки підприємства та управління економічною безпекою підприємства, що враховують вплив чинників, загроз, адаптацію до змін та забезпечення розвитку транспортного підприємства (С. 24; С. 44);

- запропоновано механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств, який містить три блоки: загальнотеоретичні засади, передумови формування механізму та його практичну реалізацію (С. 154-161);
- деталізовано класифікацію загроз економічній безпеці транспортних підприємств та одночасно доповнено її новою класифікаційною ознакою – за можливістю управління та джерелами загроз з виділенням керованих та некерованих загроз із урахуванням галузевої специфіки транспорту (С. 47-53);
- обґрунтовано інтегральний показник оцінювання рівня економічної безпеки транспортних підприємств, що спирається на експертне визначення індикаторів за видами загроз (С. 162; С. 164-165; С. 178-180);
- розроблено методичний підхід до оцінки рівня економічної безпеки на основі визначення спроможності менеджменту підприємства протистояти загрозам (С. 141-146);
- розвинуто інструментарій досягнення та збереження цільового рівня економічної безпеки транспортних підприємств за рахунок визначення зони консенсусу між рівнем економічної безпеки й запасом фінансової міцності підприємств шляхом побудови регресійної моделі залежності між цими показниками (С. 181-185).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів

Практична цінність результатів дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних основ та розробці практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств для підвищення ефективності їхньої діяльності. Одержані дисертантом результати були впроваджені: в Державній фіскальній службі України (лист № 42837/10/26-15-14-05-03 від 21.12.2017 р.); у ТОВ «Д-Транс» (довідка № 0104-1 від 01.04.2019 р.); у навчальному процесі Державного університету інфраструктури та технологій при підготовці фахівців з економіки та менеджменту (акт № 01/11-897 від 27.06.2018 р.).

Стиль та мова викладення результатів дослідження

Дисертаційна робота характеризується науковим стилем викладення. Розділи та підрозділи дослідження подано у логічному зв'язку і послідовності. Одержані результати достатньою мірою обґрунтовані та аргументовані. За змістом проведених досліджень й одержаних результатів робота відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Повнота викладення результатів наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Ознайомлення з науковими працями здобувача за темою дисертації дозволяє стверджувати, що наукові публікації Лебедка С.А. повною мірою відображають отримані основні наукові результати дисертаційної роботи відповідно до вимог п. 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами й доповненнями). Кількість публікацій, обсяг та якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Представлені публікації підтверджують, що наукові й практичні результати дослідження одержані автором особисто та є оприлюдненими до захисту дисертації. Щодо праць, опублікованих у співавторстві, по кожній з них виділено особистий внесок здобувача і в дисертації використано лише положення, які отримані автором самостійно. Наукові положення, розробки й результати дослідження опубліковані автором у виданнях відповідно до нормативних вимог Міністерства освіти і науки України. За результатами дослідження автором опубліковано 19 праць загальним обсягом 5,93 д.а., з яких особисто автору належить 5,7 д.а., у тому числі, 7 наукових статей у фахових виданнях, з яких 5 – у виданнях, внесених до наукометричних баз даних, крім того, одна – в інших виданнях, та 11 тез доповідей конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. Дискусійною є позиція автора, що лише відсутність загроз та небезпек є умовою стабільного розвитку підприємства, досягнення його стратегічних цілей, і що економічна безпека підприємства є вирішальною умовою існування підприємства (С. 44). Погоджуємось, що безпека є важливою, але відкинути ризики, які несуть в собі загрози, неможливо, оскільки вони є невід'ємною частиною середовища функціонування підприємства. Також автором детально не розглянуто взаємозв'язок «ризик-дохідність», тобто, як слід управляти економічною безпекою, якщо менеджмент націлений на максимальну дохідність.

2. У таблиці 1.2 систематизовано загрози економічній безпеці підприємства за різними класифікаційними ознаками, серед яких виділено керовані й некеровані - за можливістю управління та зовнішні й внутрішні - за джерелами виникнення. Автором не достатньо чітко пояснено, як вони співвідносяться між собою і чи всі внутрішні фактори є керованими, а зовнішні -

некерованими (С. 47). Крім того, доцільно було б доповнити класифікацію загроз «за поширенням» регіональним типом загроз, що актуально для території України, її регіонів та зональності (табл. 1.2, С. 47).

3. Автор зазначає, що для транспортних підприємств природний фактор є важливим з точки зору впливу періоду навігації, дотримання термінів доставки, схоронності вантажів (С. 102), проте в системі показників оцінювання рівня економічної безпеки транспортного підприємства (табл. 3.3, С. 164) не видно, як саме вони враховані, оскільки екологічний фактор представлено дещо відмінно від природного.

4. Серед джерел, причин загроз, ризиків та індикаторів оцінювання їх наслідків для економічної безпеки транспортного підприємства (табл. 2.13, С. 141) не врахована мотивація персоналу; потребує уточнення причина загрози – недостатня кваліфікація, яка повторюється для джерел загроз щодо людського фактору і системи управління; крім того, серед ризиків не врахована вартість паливно-мастильних матеріалів, подорожчання яких може суттєво вплинути на економічну безпеку транспортних підприємств.

5. Запропонований автором механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств більше орієнтований на показники соціально-економічної безпеки (С. 155-161), хоча можна було б посилити блок показників оцінювання фінансового стану.

6. У переліку заходів забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств необхідно віднести підвищення кваліфікації співробітників до загроз, пов'язаних з людським фактором, а не з системою управління (табл. 3.12, С. 185).

7. Не відображено повною мірою сучасний зарубіжний досвід у формуванні механізмів забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств (Європа, Азія, Туреччина тощо).

Проте, висловлені зауваження до проведеного дисертантом дослідження не зменшують його наукової та практичної цінності для теорії й практики формування та реалізації механізму забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств України.

Загальна оцінка роботи та її відповідність нормативним вимогам

Дисертаційна робота «Механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств» виконана на достатньо високому науковому рівні, містить нові теоретичні узагальнення та науково-методичні підходи до вирішення актуальної наукової проблеми, що виражається в обґрунтуванні теоретико-методологічних основ і розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування й реалізації механізму забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств України.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Автореферат у повній мірі відображає зміст дисертаційної роботи.

Опубліковані праці відображають основні положення дисертації.

Проведене вивчення та аналіз дисертаційної роботи Лебедко С.А. на тему «Механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств» дозволяє зробити висновок, що за своїм змістом, науковою і практичною цінністю та оформленням вона відповідає встановленим вимогам п. 9, п. 10, п. 12, п. 13, п. 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами й доповненнями), а її автор Лебедко Сергій Андрійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук
Одеський національний морський університет
Міністерства освіти і науки України,
молодший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту
фундаментальних і прикладних досліджень

М.О. Бойко

«Підпис Бойко М.О. засвідчую»:

